

Viite: OKM096:00/2014

Asia: Portaanpään kr. opiston lausuntona hallituksen esityksestä eduskunnalle laeiksi lukiolain, ammatillisesta peruskoulutuksesta annetun lain, ammatillisesta aikuiskoulutuksesta annetun lain sekä vapaasta sivistystyöstä annetun lain 4 §:n muuttamisesta esitän kunnioittavasti seuraavaa:

Muutosesityksissä keskeistä on koulutuksen järjestämisluvan myöntämisen ja peruuttamisen kriteerit ja oikeudet. Kriteerit ovat perustellut eivätkä sinänsä tuota muutosta vallitsevaan tilanteeseen, lukuun ottamatta OKM:n oikeutta perua koulutuksen järjestämislupa ilman hakemusta. Herääkin kysymys, onko niiden kirjaaminen lakiin riittävä lakimuutoksen aihe ilman muita muutoksia. Kriteereillä pidetään yllä nykyistä rakennetta. Ne eivät luo uutta rakennetta.

Esipuheessa esityksiin painotetaan lakimuutosta järjestäjäverkon rakenteellista muutosta edistävänä. Kun itse esitetyt lakimuutokset eivät sisällä *expressis verbis* järjestäjäverkon muuttamista, esitys on ongelmallinen. Esipuheessa tavoitteeksi asetettu suurempien koulutuksenjärjestäjien muodostaminen jää itse lakien ulkopuolelle. Näin eduskunta ei päättäisi suurempiin koulutuksenjärjestäjiin siirtymisestä vaan se jäisi tulkinnanvaraiseksi lain valmisteluasiakirjoista luettavaksi tavoitteeksi. Oltaisiin tilanteessa, jossa ministeriö voisi todeta eduskunnan olleen tietoinen tavoitteesta lakia säättäessään, mutta samalla sillä ei olisi lakiin kirjattua eduskunnan päätöstä järjestäjäverkon muuttamisesta. Valmisteluaineistoa voitaisiin tällöin käyttää lain sijasta. Asian valmistelu ei edistä parlamentaarista demokratiaa.

Suomalaisessa koulujärjestelmässä siirtyminen suurten koulutuksenjärjestäjien malliin on niin merkittävä muutos, että siitä pitäisi eduskunnan päättää. Kyseessä on näkemys, jonka taustalla ei ole tutkimuspohjaa. Lisäksi siihen liittyy ongelmia, joista keskeisin on perusopetuksen antamisen vaikeutuminen haja-asutusalueilla. Pienissä kunnissa lukiodien ja yläkoulujen kelpoiset opettajat toimivat usein yhdistelmäviroissa. Jos heidän lukiossa antamansa tunnit loppuvat, kunnilla ei ole mahdollisuutta osoittaa heille täystoimisia tehtäviä yläkoulussa. Valmisteluaineistossa todetaan, että uudistuksella ei ole suoria tasa-arvovaikutuksia. Sillä on merkittäviä epäsuoria tasa-arvovaikutuksia. Tästä syystä valmisteluaineistossakaan ei voida todeta ykskantaan, että uudistuksilla ei olisi tasa-arvovaikutuksia. Myös sosiaalinen muutos, joka aiheutuisi pois kotipaikkakunnalta koulutuskeskuksiin muuttamaan joutuvien 16-vuotiaiden osalta, on selvittämättä ja muodostaa riskin yhteiskunnalliselle koheesiolle.

Vapaata sivistystyötä koskevassa esityksessä hyviä asioita on lyhytkurssien tuntimäärän vähentyminen sekä se, että erityisesti kansanopistoja tarkastellaan esityksissä ymmärtäen niiden taloudellinen riippuvuus ammatillisesta koulutuksesta. Vapaan sivistystyön lakia tulisi kuitenkin muuttaa siihen suuntaan, ettei yksityistä koulutuksenjärjestäjää, joka järjestää useita koulutusmuotoja ja niistä kansanopistokoulutusta yhtenä, tarkasteltaisi kansanopistona vaan yksityisenä koulutuksenjärjestäjänä. Jos oppilaitoksen toiminnasta 20 % on kansanopistotoimintaa, 50 % ammatillista koulutusta ja 30 % yleissivistävää koulutusta tai jos oppilaitos toimii lähinnä avoimena korkeakouluna, on lainsäädännöllinen jäänne tarkastella sitä kansanopistona. Myös kansanopistojen rahoituksen uudistaminen edellyttäisi voimakkaampia selkeyttäviä toimenpiteitä kuin nyt on tehty. Selkein malli olisi määritellä yksityisen koulutuksenjärjestäjän yksi yksikkö/tutkintohinta riippumatta minkä muotoista koulutusta koulutuksenjärjestäjä järjestää. Lyhyet koulutukset laskettaisiin opinvuikkojen/pisteiden mukaisesti tähän hintaan vuosipiskelijatyöksi muuttamalla siten, että yksi vuosi vastaisi kolmasosaa kolmivuotisen koulutuksen tuottamasta tutkinnosta.

Esitysten antaminen eduskunnalle ei ole perusteltua, koska

- **tavoite suurten koulutuksenjärjestäjien muodostamisesta ei ulotu suoraan itse lakiin ja tämän kokoluokan asian tulisi olla *expressis verbis* eduskunnan päättämä.**
- **lain ja valmisteluaineiston välinen kuilu on oikeushistoriallisesti tarkastellen poikkeuksellisen suuri. Valmisteluaineisto on tavallisesti lain tulkinnan avain, mutta tässä tapauksessa on kryptistä, käsitteelekö laki samaa asiaa kuin valmisteluaineisto**
- **vapaan sivistystyön rahoitus ja organisaatiomuoto jää vaille asianmukaista uudistamista**

Petri Järveläinen

Portaanpään kr. opiston rehtori, dosentti